

ایستگاه نخست: نکات برگزیده تفسیری

چشم انداز

در این آیات، پیامبر ﷺ را مخاطب قرار می‌دهد و در واقع خطاب به مسلمانان است و می‌فرماید: ... خیال نکنید که آن‌ها نزد خدا عزیز هستند و آن‌ها نعمت‌هایی دارند که شما ندارید.

این برخورداری آن‌ها، یک لذت اندک و زودگذر است. چون دنیا زودگذر است و دیر یا زود پایان می‌پذیرد و با مرگ آن‌ها این لذت‌ها از بین می‌رود و در آخرت، جایگاه آن‌ها آتش جهنم خواهد بود و چه بد جایگاهی است.

وقتی برخورداری و لذت زودگذر دنیایی آنها را با عذاب جهنم که در عالم آخرت خواهند داشت مقایسه کنیم، خواهیم دید که آن‌ها انسان‌های بدبخت و مفلوک و مسکین و بی‌نوایی هستند که باید به حال آن‌ها تأسف خورده. تأسف از این جهت که چرا آن‌ها به دین حق گرایش نکردند تا از عذاب سخت آخرت نجات یابند.

تفسیر کوثر، ج ۲، ص ۲۲۹

شان نزول

بسیاری از مشرکان مکه تجارت‌پیشه بودند و از این راه، ثروت قابل ملاحظه‌ای به دست می‌آوردند و در ناز و نعمت به سر می‌بردند و نیز یهودیان مدینه در تجارت مهارت داشتند و از سفرهای تجاری خود غالباً با دست پر بازمی‌گشتند، در حالی که مسلمانان در آن زمان به خاطر شرایط خاص زندگی و از جمله مسأله مهاجرت از مکه به مدینه و محاصره اقتصادی از ناحیه دشمنان نیرومند، از نظر وضع مادی بسیار در زحمت بودند و به عسرت زندگی می‌کردند. مقایسه این دو حالت این سؤال را برای بعضی طرح کرده بود که چرا افراد بی‌ایمان، این چنین در ناز و نعمتند، اما افراد باایمان در رنج و عذاب و فقر و پریشانی زندگی می‌کنند؟ آیات فوق نازل شد و به این سؤال، پاسخ گفت.

تفسیر نمونه، ج ۳، ص ۲۲۵

واژه شناسی

«نزل» آن چیزی را گویند از طعام و شراب و مأكولات که اول ورود مهمان، پیش کش او نمایند. یعنی بهشت و نعمت‌های آن پیش‌کشی اهل تقوی چنین بهشت‌هایی و کراماتی از نزد پروردگارشان باشد که آنها را گرمی داشته. آیا چه خواهد بود مقام و منزلت آنها و آن نعمت بزرگی که در آن نزد پروردگارشان مقام دارند، نمی‌توان گفت مگر آن چه را که به متقین وعده داده در قوله تعالی «إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ» (۵۵/۵۴) و قوله تعالی «وَرِضْوَانٍ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ» (توبه/۷۲) همین است الطاف الهی و همین است «عندیت» که به آن اشاره فرموده «و ما عند الله خیر للابرار.»

تفسیر مغز العرفان، ج ۳، ص ۳۷۶

لَا يَغْرَتُكَ تَقَلُّبُ الدِّينِ كَثُرُوا فِي الْبِلَادِ. مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَاوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبَسَّ الْمَهَادِ. لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِّلْأَبْرَارِ.

دو برداشت کوتاه از آیه

بسیاری از پیروزی‌های طغیانگران و ستمکاران، ابعاد محدودی دارد، همان طور که محرومیت‌ها و ناراحتی‌های بسیاری از افراد باایمان نیز محدود است.

موفقیت‌های مادی جمعی از افراد بی‌ایمان بر اثر این است که در جمع‌آوری ثروت، هیچگونه قید و شرطی برای خود قائل نیستند و از هر طریقی خواه مشروع یا نامشروع و حتی با مکیدن خون بی‌نویان برای خود ثروت‌اندوزی می‌کنند، در حالی که مؤمنان برای رعایت اصول حق و عدالت، محدودیت‌هایی دارند و باید هم داشته باشند ... از آن جا که عالم، عالم اختیار و آزادی اراده است، خداوند هر دو دسته را آزاد گذاشته تا سرانجام، هر یک به نتیجه اعمال خود برسند.

تفسیر نمونه، ج ۳، ص ۲۲۷

مقایسه جبهه حق و باطل

در این آیات، مقایسه‌ای شده است میان کسانی که دنیا را بر دین خود ترجیح می‌دهند و تنها برای منافع شخصی خود کار می‌کنند؛ نظیر یهود و امثال آنها و بین کسانی که دین را بر دنیا ترجیح می‌دهند و نتیجه آن هرچه باشد، برای‌شان تفاوت نمی‌کند. از دسته اول به «الَّذِينَ كَفَرُوا» تعبیر شده است؛ زیرا به حق کفران می‌ورزند و برای آن ارزشی قائل نیستند. از دسته دوم به «الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ» تعبیر شده است؛ چرا که آنان از خشم و معصیت خدا دوری می‌کنند.

ترجمه تفسیر کاشف، ج ۳، ص ۲۲۸

چرا بی‌ایمان‌ها مرفه‌ترند؟

یکی دیگر از علل پیشرفت بعضی از افراد بی‌ایمان و عقب‌ماندگی جمعی از مؤمنان این است که دسته اول در عین نداشتن ایمان، گاهی نقاط قوتی دارند که در پرتو آن پیروزی‌های چشمگیری به دست می‌آورند و دسته دوم در عین داشتن ایمان، نقاط ضعفی دارند که همان موجب عقب افتادگی آنان می‌شود. مثلاً: افرادی را می‌شناسیم که در عین بیگانگی از خدا در کارهای زندگی، جدی، مصمم و دارای پشتکار و استقامت و هماهنگی با یکدیگر و آگاهی از وضع زمان هستند. این افراد، در زندگی مادی، مسلماً پیروزی‌هایی به دست می‌آورند و در حقیقت یک سلسله از برنامه‌های اصیل دینی را بدون استناد به دین پیاده می‌کنند. در مقابل، افرادی هستند که پای‌بند به عقائد مذهبی هستند، ولی بسیاری از دستورات عملی آن را فراموش کرده‌اند آنها افرادی بی‌حال، کم‌شهامت، فاقد استقامت و پشتکار و کاملاً

پراکنده و از هم جدا می‌باشند. مسلماً آن‌ها در زندگی، مواجه با شکست‌های پی‌درپی می‌شوند. ولی این شکست‌ها نه به خاطر ایمان آنهاست، بلکه به خاطر نقاط ضعفی است که دارند. آنها گاهی چنین تصور می‌کنند که تنها با خواندن نماز و گرفتن روزه باید در همه کارها پیروز شوند در حالی که دین، یک سلسله برنامه‌های عملی برای پیشرفت در زندگی آورده که فراموش کردن آنها با شکست و ناکامی همراه است.

تفسیر نمونه، ج ۳، ص ۲۲۸

بحث روایی

روزی حضرت پیغمبر ﷺ بر حصیری از لیف خرما خفته بود. اصحاب آمدند، دیدند آن لیف در پهلوئی حضرت اثر کرده. یکی از اصحاب گریست. عرض کرد: چگونه تصور این معنی توان نمود که «فیصر» و «کسری» بر حریر و دلبا بنشینند و بخوابند و تو بر این حصیر؟ حضرت فرمود: باکی نیست، «لهم الدتیا و لنا الآخرة». برای ایشان دنیا و برای ما آخرت است.

تفسیر اثنی عشری، ج ۲، ص ۳۲۶

خلاصه بحث

- ✓ کامیابی‌های مادی هر اندازه باشد، محدود و ناچیز است. «متاع قلیل»
- ✓ کامیابی‌های کافران، نشانه حقانیت و محبوبیت آنان نیست. «مَاوَاهُمْ جَهَنَّمُ»
- ✓ انبیاء ﷺ نیز نیاز به هشدار دارند تا در معرض تأثیر پذیری قرار نگیرند. «لَا يَغْرَتُكَ»
- ✓ لذت‌های کوتاه مدت و عذاب ابدی برای کافران، ولی سختی‌های موقت و آرامش و آسایش ابدی از آن مؤمنان است.
- ✓ توجه به نعمت‌های بهشت جاودان، سبب گرایش به تقوا و فریفته نشدن به بهره‌های قلیل دنیاست. «اتَّقُوا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ»
- ✓ اعزاز هیأت‌های سیاسی، اقتصادی، نظامی، تشکیل جلسات و مصاحبه‌ها از سوی دشمن، شما را فریب ندهد. «لَا يَغْرَتُكَ تَقَلُّبُ الدِّينِ كَثُرُوا»
- ✓ تلاش و رفت و آمد برای کسب دنیا، با حفظ تقوا و توجه به منافع اخروی مانعی ندارد. «لَا يَغْرَتُكَ تَقَلُّبُ الدِّينِ كَثُرُوا فِي الْبِلَادِ ... لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا»

خلاصه مطالب برگرفته از تفسیر نور، ج ۱، ص ۶۸۲ و ۶۸۳ (با اندک جا به جایی در چینش جملات)

ایستگاه دوم: پرسمان زندگی (زال احکام)

درس ۱۱۱: روزه (قسمت سوم)

خلاصه مطالب جلسه گذشته

- ✓ روزه آن است که انسان، از هنگام اذان صبح تا اذان مغرب برای اطاعت دستور خداوند از برخی کارها که شرح آن خواهد آمد پرهیز کند.
- ✓ حقیقت روزه، پرهیز از گناه و هر کاری است که نفس انسان به آن علاقه دارد و او را از خدا دور می‌کند.
- ✓ اقسام روزه: واجب، حرام، مستحب و مکروه
- ✓ برخی اقسام روزه واجب: روزه ماه مبارک رمضان، قضا، کفاره، روز سوم ایام اعتکاف، روزه‌ای که به سبب نذر و عهد و قسم واجب شود و ...
- ✓ برخی اقسام روزه حرام: روزه عید فطر و قربان، نذر معصیت، ایام تشریق، مستحب فرزندان با وجود نهي والدین، مستحب همسر با وجود نهي همسر
- ✓ اینک ادامه بحث را پی می‌گیریم:

ب) روزه‌های مستحب

✓ روزه گرفتن در تمام ایام سال به جز روزه‌های حرام و مکروه، مستحب است،

- ولی نسبت به بعضی از روزها تأکید و سفارش بیشتری شده است که برخی از آنها بدین شرح است:
- ✓ هر هفته: روزهای پنجشنبه و جمعه
- ✓ در هر ماه قمری: سیزدهم، چهاردهم و پانزدهم
- ✓ در سال:
- ✓ ۱۷ ربیع الاول - روز میلاد پیامبر ﷺ * تمام ماه رجب و شعبان
- ✓ ۲۷ رجب - روز مبعث پیامبر ﷺ * ۲۵ ذی القعدة - روز دحو الارض
- ✓ اول تا نهم ذی الحجه * ۲۴ ذی الحجه - روز مباحله
- ✓ ۹ ذی الحجه - روز عرفه به شرط آن که روزه گرفتن سبب بازماندن از دعای آن روز نشود.

منبع: کتاب آموزش فقه؛ نوشته محمدحسین فلاح زاده؛ صفحه ۱۹۰

۱. سوره مبارکه آل عمران؛ آیات شریفه ۱۹۶ تا ۱۹۸: مبدا رفت و آمد [و جنب و جوش] کافران در شهرها تو را دستخوش فریب کند. [این] کالای ناچیز [و برخورداری اندکی] است؛ سپس جایگاه‌شان دوزخ است و چه بد قرارگاهی است. ولی کسانی که پروای پروردگارشان را پیشه ساختند باغ‌هایی خواهند داشت که از زیر [درختان] آن نهرها روان است. در آنجا جاودانه بمانند؛ [این] پذیرایی از جانب خداست و آنچه نزد خداست برای نیکان بهتر است.

* شکی نیست که زنان در انقلاب‌ها می‌توانند نقش مؤثری ایفا کنند و در انقلاب اسلامی ایران به تجربه ثابت شد که بانوان در عرصه‌های مختلف، نقش اساسی را ایفا کردند و در صدر اسلام، زنانی همچون حضرت خدیجه علیها السلام، فاطمه علیها السلام و زینب علیها السلام نقش حساسی را ایفا نمودند و یقیناً در انقلاب حضرت ولی عصر علیه السلام نیز چنین خواهد بود.

* طبق فرموده امام باقر علیه السلام از ۳۱۳ یاور امام زمان علیه السلام پنجاه نفر آن‌ها را زنان تشکیل می‌دهند که در اولین فرصت در مکه، خود را به امام عصر علیه السلام ملحق می‌کنند.

* بدون وعده قبلی آمدن زنان همچون ابرهای پاییزی است که با حرکتی تند می‌آیند و در آن مرکز عبادی جمع می‌شوند.

* در حدیث دیگری مفضل بن عمر می‌گوید: عده‌ای از زنان، همراه حضرت مهدی علیه السلام می‌باشند که مجروحان را مداوا می‌کنند و از بیماران جنگی حضرت، پرستاری می‌کنند، همانند زنان زمان پیامبر صلی الله علیه و آله که همدوش پیامبر صلی الله علیه و آله در جنگ‌ها حاضر بودند.

* بنابراین زنان باید افتخار کنند و بدانند که می‌توانند در کنار مردان، نقش ایفا کنند و از یاران حضرت صاحب الزمان علیه السلام قرار گیرند و همچون زینب کبری علیها السلام مسئولیت‌های سنگین یک انسان کامل را داشته باشند و در بین ۳۱۳ نفر یاران امام زمان علیه السلام [وجود] پنجاه زن ارزش ویژه‌ای است برای بانوان و افتخاری است [است] بس عظیم.

منبع: کتاب ۲۰۰ پرسش و پاسخ پیرامون امام زمان علیه السلام; نوشته سید جعفر موسوی نسب؛ جلد دوم، صفحه ۱۴۵ و ۱۴۶

ایستگاه چهارم: بایدها و نبایدهای تغذیه

درس نهم: یک نوشیدنی خطرناک (قسمت اول)

- ✓ انواع نوشابه‌ها می‌توانند خطرات زیادی برای سلامتی ما به وجود بیاورند: چاقی، مشکلات قلبی - عروقی، دیابت و پوکی استخوان از جمله بیماری‌هایی هستند که با مصرف این قبیل نوشیدنی‌ها در بدن پدید می‌آیند.
- ✓ مصرف مداوم این نوشابه‌ها طول عمر افراد را به طور میانگین، ۴/۵ سال کاهش می‌دهد.
- ✓ هر بطری نوشابه معادل ۲۰ قاشق چای خوری، شکر دارد و مصرف این مقدار شکر، باعث افزایش کالری دریافتی و در نتیجه ایجاد چاقی و دیابت، فشار خون و مشکلات قلبی می‌شود.
- ✓ نوشابه‌های مختلف، حاوی اسید هستند. در دستگاه گوارشی فقط معده قادر به مقاومت در برابر این مقدار اسیدی است، اما دیگر اعضای سیستم گوارش مثل گلو و مری در پی مصرف نوشابه گازدار، دچار اختلال می‌شوند.
- ✓ نوشابه‌ها حاوی مواد رنگی هستند که برای کبد و کلیه مضر می‌باشد.
- ✓ چون نوشابه حاوی شکر است و شکر به واسطه حضور برخی مَحْمَرها می‌تواند ترش شود و نوشابه را بدطعم کند، به همین دلیل از بنزوات سدیم به عنوان ماده‌ای نگهدارنده در انواع نوشابه‌ها استفاده می‌شود. بنزوات سدیم سرطان زاست.
- ✓ میزان اسید، گاز و سایر افزودنی‌ها در انواع نوشابه تقریباً یکسان بوده و هیچ کدام بر دیگری برتری ندارد.

ایستگاه پنجم: هموار کردن مسیر «دین یآوری»

- * مردی سوار بر دوچرخه همراه با دو کیسه بزرگ به مرز رسید. مرزبان از او پرسید: «در کیسه‌ها چه داری؟» و پاسخ شنید: «شن!» مرزبان، مرد را از دوچرخه پیاده کرد و چون به او مشکوک بود، یک شبانه روز بازداشتش کرد. اما پس از بازرسی‌های فراوان، جز «شن» چیز دیگری پیدا نکرد و به او اجازه عبور داد.
- * هفته بعد دوباره همان شخص دوچرخه سوار به مرز رسید. مشکوک بودن این موضوع به مدت سه سال، تکرار شد و پس از آن، دیگر کسی آن مرد را در مرز ندید.
- * سال‌ها بعد مرزبان، مرد درچرخه سوار را در شهر دید و به او گفت: من هنوز هم به تو مشکوکم و می‌دانم که در کار قاچاق بودی. راستش را بگو چه چیزی را از مرز رد می‌کردی؟ پاسخ شنید: «دوچرخه!»

بعضی وقت‌ها موضوعات «فرعی» ما را به کلی از موضوعات «اصلی» غافل می‌کنند. خدا کند «فرصت‌های طلایی» عمرمان را بابت پرداختن به «فرعیات» از دست ندهیم.

بی‌اعتنایی به مسائل کم‌اهمیت و فرعی: هموار کردن مسیر یاری «جبهه حق»

ایستگاه آخر: یک تکلیف «عصر ظهوری»

حاج احمد آرام دستش را بالا آورد و به انتهای افق اشاره کرد و گفت: بسیجی، آنجا انتهای افق است...
من و تو باید پرچم خود را در آنجا در انتهای افق برافرازیم.
هر وقت پرچم را آنجا زدی زمین، آن وقت بگیر و راحت بخواب...
ولی تا آن وقت نه!

پیرو تلنگر مطرح شده در نشست امروز
می‌کوشیم در سال جدید
مسائل کم‌اهمیت
و فرعی زندگی‌مان را در منزل،
محیط کار و به ویژه مؤسسه
به حاشیه برانیم
تا بتوانیم با حضوری شایسته،
یاریگر جبهه حق
باشیم.